

TURLI YOSHDAGI QIZLARNING YOSH OILAGA INSTITUTSIONALIZATSIYA QILISHI, YOSH OILALARNING FUNKSIYALARI

Rahimova Matluba

“Oila va hotin qizlar ilmiy-tadqiqot instituti”
tayanch doktoranti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada yosh oilaning jamiyat uchun eng muhim funksiyalari va turli yoshdagi qizlarning yosh oilaga institutsionalizatsiya qilishi, yosh oilaning ehtiyojlari.

Kalit soʻzlar: yosh oila, ijtimoiy institut, oila funksiyasi, institutsionalizatsiya, turli yoshdagi qizlar.

ABSTRACT

In this article, the most important functions of a young family for society and the institutionalization of girls of different ages into a young family, the needs of a young family.

Keywords: young family, social institution, family function, institutionalization, girls of different ages.

АННОТАЦИЯ

В этой статье рассматриваются наиболее важные для общества функции молодой семьи и институционализация девочек разного возраста в молодую семью, потребности молодой семьи.

Ключевые слова: молодая семья, социальный институт, функция семьи, институционализация, девочки разного возраста.

KIRISH

Zamonaviy oila psixologiyasida yosh oila ijtimoiy tuzilma sifatida kam oʻrganilgan obyekt boʻlib qolmoqda. Muammo shundaki, ushbu ijtimoiy tuzilma oila institutidan ajratilmaydi, mustaqil tadqiqot obyekti sifatida qaralmaydi. Tadqiqotchilar anʼanaviy ravishda "yosh oila" tushunchasiga murojaat qilishadi, agar siz oilaning yoshini belgilashingiz yoki uning tipologiyasini taʼkidlashingiz kerak boʻlsa.

ASOSIY QISM

Turli yoshdagi qizlarning Yosh oilaga institutsionalizatsiya qilish jarayoni, tegishli ravishda, davlat va fuqarolik jamiyati institutlari tomonidan tartibga

solinadigan oilaviy va nikoh munosabatlarining umumiyligi to'g'risida rasmiy va norasmiy retseptlar tizimini shakllantirishni o'z ichiga oladi. Institutsionalizatsiya jarayonini mikro darajada tahlil qilish eng keng tarqalgan ijtimoiy amaliyotlarni va ularning qiymat-me'yoriy asoslarini (oilani shakllantirish motivatsiyasi, er-xotinlar o'rtasidagi munosabatlar dinamikasi, ajralishlarning sabablari va sabablari, oilada bo'lishdan qoniqish) o'rganishni o'z ichiga oladi. Yosh oilani ijtimoiy institut sifatida makro darajada ko'rib chiqish uning jamiyatda bajaradigan o'ziga xos funksiyalarini aniqlashni, shuningdek, uning ijtimoiy tuzilishning turli elementlari, birinchi navbatda davlat va jamoat tashkilotlari bilan o'zaro ta'sirini o'rganishni o'z ichiga oladi. Bunday nazariy va uslubiy yondashuv yosh oila duch keladigan qiyinchiliklarni aniqlashga imkon beradi; shu asosda yosh oilani barqarorlashtirishga ko'maklashish bo'yicha chora-tadbirlar majmuini shakllantirish; ijtimoiy farovonlik va oilaviy-nikoh munosabatlari monitoringi yordamida turli tadbirlarning samaradorligi darajasini baholash lozim.

Ayni paytda, yosh oila o'ziga xos ijtimoiy tuzilishdir. Bu o'ziga xos ijtimoiy fazilatlar va xususiyatlar bilan ajralib turadigan ijtimoiy guruh, va birinchi navbatda - er-xotinning yoshligi va oila ichidagi o'zaro munosabatlarning qisqa davri, o'ziga xos manfaatlar va ehtiyojlarni, oilaviy me'yorlar va maqomlarning shakllanmaganligini, oilaviy rollarning noaniqligini, oilaviy sotsializatsiyaning yo'qligini, psixologik, moddiy, ota-ona oilasiga iqtisodiy bog'liqlik. Bularning barchasi yosh oilaning jamiyatdagi ijtimoiy rolining o'ziga xosligini, uning ijtimoiy aloqalar va munosabatlar tizimidagi alohida o'rnini belgilaydi. Yosh oila va jamiyatning o'zaro ta'sirini o'rganib, tadqiqotchilar an'anaviy pozitsiyani egallaydilar, uning mohiyati shundaki, yosh oila ijtimoiy ta'sir obyekti hisoblanadi. Uning maqomi turli xil ijtimoiy institutlarning - oila, ta'lim, tarbiya, ommaviy axborot vositalari, madaniyat va boshqalarning sotsializatsiya ta'siri natijasida ko'rib chiqiladi. shu bilan birga, yosh oila nafaqat obyekt, balki ijtimoiy o'zgarishlarning subyekti bo'lib, zamonaviy jamiyatda innovatsion rol o'ynaydi. Yosh oilada yuzaga keladigan jarayonlar kam o'rganilgan, ularning oila instituti va jamiyatga ta'sirini ortiqcha baholash qiyin.

Shunday qilib, psixologik fan yosh oilani o'rganishning yangi bosqichiga - uni nikoh va oilaviy munosabatlar sohasidagi shaxs va jamiyatning o'zaro ta'sirining xususiyatini belgilaydigan va ko'p jihatdan oldindan belgilab beradigan va shu munosabat bilan ijtimoiy munosabatlar ierarxiyasida juda yuqori mavqega ega bo'lgan maxsus ijtimoiy tuzilma sifatida o'rganishga yaqinlashadi.

Oilaning inson va jamiyat hayotidagi rolini ortiqcha baholash qiyin. Bu yerda nafaqat shaxsning moddiy ehtiyojlari qondiriladi, balki shakllanadi, uning qiymat tizimi, kundalik an'analar yaratiladi va qo'llab-quvvatlanadi, uy sharoitida o'zaro yordam va psixologik yordam amalga oshiriladi.

Yosh oilaning o'z funksiyalarini to'liq bajarishi davlatning demografik rivojlanishidagi muhim omil, avlodlarning tarixiy davomiyligini, umuman jamiyat rivojlanishini, ijtimoiy barqarorlik va taraqqiyotni saqlab qolish uchun zarur shartdir. Bundan tashqari, yoshlarning barcha ijtimoiy va yosh guruhlarida uning ahamiyatini oshirish tendentsiyasi mavjud.

Ijtimoiy funksiyalarni bajarib, yosh oila me'yoriy talablarning muvaffaqiyatli bajarilishini ta'minlash uchun moddiy resurslar va sharoitlarga muhtoj. Biroq, tahlil shuni ko'rsatdiki, so'nggi o'n yilliklarda yosh oilalarning moliyaviy ahvolini ancha murakkab deb baholash mumkin.

Ko'pgina yosh turmush o'rtoqlarning turmush darajasi butunlay ish haqi va yoki ota-onalarning yordamiga bog'liq. So'rovda qatnashgan yoshlarning yarmiga ko'ra, keksa avlodning moddiy yordamisiz ularning oilalari o'z-o'zidan omon qololmaydilar yoki buni qila olmaydilar, lekin katta qiyinchilik bilan. Yangi iqtisodiy bozor sharoitida qo'shimcha daromadga ega bo'lishga imkon beradigan mulk ko'pchilik yosh oilalarda mavjud emas. Faqat 5% o'z biznesiga yoki tadbirkorlik bilan bog'liq shaxsiy rejalariga ega.

Yosh oilalarning jamiyat uchun eng muhim funksiyalaridan biri reproduktiv funksiyalardir. So'nggi besh yil ichida yosh oila a'zolarining sotsiologik so'rovlari natijalarini tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, jamiyatdagi salbiy demografik tendentsiyalar yoshlar orasida keng tarqalgan reproduktiv munosabatlarning natijasidir: er-xotinlar bir farzandli oilani boshqaradilar, oila daromadlari barqarorlashganda, bolalar tug'ilishini bir necha yilga "kechiktirish" keng tarqalgan. Muallif ma'lum miqdordagi bolalarning tug'ilishi uchun motivatsiya juda xilma-xil ekanligini va faqat ijtimoiy-iqtisodiy sharoitlar bilan cheklanmasligini hisobga oladi. Ko'p bolali oilalar to'g'risida ijobiy jamoatchilik fikrini shakllantirish muhim ahamiyatga ega.

Yosh oilaning ijtimoiy institut sifatida funksiyalarini amalga oshirish ko'p jihatdan uning jamiyatdagi mavqeiga bog'liq. Davlat organlari yosh oilaning maqomini tartibga solish va uni ijtimoiy qo'llab-quvvatlashda katta rol o'ynaydi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, so'rovda qatnashgan yosh oilalar vakillarining juda oz qismi o'z oilalarini ijtimoiy himoyalangan deb bilishadi. Biroq, so'rovda qatnashgan yoshlarning yarmidan ko'pi davlat bilan bo'lgan munosabatlarida ijtimoiy qaramlikka emas, balki mustaqillikka e'tibor qaratmoqdalar: ular ta'lim olish, uy-joy, er va ishlab chiqarish vositalarini sotib olish uchun kreditlar shaklida davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanmoqchi; tibbiy, pedagogik va huquqiy masalalar bo'yicha ish bilan ta'minlash va maslahat berish bo'yicha maxsus xizmatlarning yordami.

Yosh oilaning davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashga bo'lgan mavjud ehtiyojlarini olti turga bo'lish mumkin, agar uni tashvishga soladigan muammolarning

mohiyati asos bo'lsa: oilalarni ijtimoiy himoya qilish va ularga xizmat ko'rsatish holati bilan bog'liq tashvish; reproduktiv funktsiyani amalga oshirishni rag'batlantiradigan moddiy kafolatlarni ta'minlash, ta'lim funktsiyasini amalga oshirishda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash zarurati; uy-joy sharoitlarini yaxshilash; o'z-o'zini ta'minlash va o'zini rivojlantirishga e'tiborni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash, axborot va psixologik qo'llab-quvvatlash; dam olishni tashkil qilishda kerakli yordamni olish.

XULOSA

Hozirgi vaqtda yoshlarni ijtimoiylashtirishning asosiy instituti hali ham oila bo'lib qolmoqda. Biroq, zamonaviy oilada kuzatilgan inqiroz hodisalari jamiyatning ushbu muhim tarkibiy birligini saqlab qolish uchun uning holati va rivojlanish istiqbollari o'rganish zarurligini belgilaydi.

Yosh oilaning xususiyatlari moddiy ta'minotning obyektiv darajada yetarli emasligi bilan bog'liq, chunki aksariyat hollarda yosh turmush o'rtoqlar hali yuqori malakaga ega emaslar va shu sababli nisbatan kam maosh olishadi. Ularning yarmidan ko'pi qashshoqlik chegarasidan pastda yashaydi, bu ularning reproduktiv va boshqa ijtimoiy funktsiyalarini to'liq bajarishiga to'sqinlik qiladi. Bundan tashqari, yosh oilada maxsus oziq-ovqat va kiyim-kechak, sog'liqni saqlash va o'z ta'lim tizimiga muhtoj bo'lgan yosh bolalar bor.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Молодая семья в системе социального управления тема диссертации и автореферата по ВАК РФ 22.00.08, кандидат социологических наук Свинцов, Илья Николаевич
2. Андреева, Т. В. Семейная психология / Т. В. Андреева. СПб.: Речь, 2004. - 244 с.
3. Современная молодая семья: процессы трансформации и факторы стабилизации тема диссертации и автореферата по ВАК РФ 22.00.04, кандидат социологических наук Осохеева, Бальжима Раднажаповна